

Uredništvo - upravni Ljubljana, Koprarjeva 6. Telefon 4001-4004. Mesečna naročnina 16 lit. za inozemstvo 31.50 lit. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate. Izključna pooblaščenka za domače in inozemske oglase: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano

SLOVENEK

SEPTEMBER-1943
7
TOREK
Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera. Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano

I combattimenti in Calabria continuano

L'aviazione attacca i rifornimenti avversari Un sommergibile nemico colato a picco

Comando Supremo - Bollettino di guerra Nr. 1199:
In Calabria le truppe italo-tedesche, strenuamente contese al nemico sovrachiante in uomini e mezzi il terreno del litorale, si attestano su nuove posizioni.
L'aviazione continua i suoi attacchi contro i rifornimenti avversari, impegnando in duri combattimenti le formazioni aeree anglo-americane che appoggiano le loro azioni terrestri.
In Adriatico una nostra corvetta, al comando del tenente di vascello Riccardo Gladi da Trieste, ha colato a picco un sommergibile nemico.
Azioni di bombardamento hanno avu-

to luogo sulle zone di Aversa, Capua, Formia, Villa Literno e Viterbo; intercettati ad altissima quota dai cacciatori italiani, due quadrimotori e un bimotore precipitarono al suolo; un quarto velivolo, colpito dalle batterie di Brindisi, cadeva nei pressi di Copertino (Lecce).
Generale Ambrosio.
Nota. Oltre agli affondamenti segnalati nei singoli Bollettini, unità e mezzi della R. Marina nei primi sei mesi del 1943 danneggiavano, in modo più o meno grave, 17 sommergibili avversari alcuni dei quali si deve presumere siano affondati. (Stefani).

V Kalabriji se boji nadaljujejo

Letalstvo napada sovražne dovoze - Sovražna podmornica potopljena

Vrhovno poveljstvo, vojno poročilo št. 1199:
V Kalabriji so italijansko-nemške čete krepko branile obalno ozemlje pred sovražnikom, nadmočnim v ljudeh in sredstvih in se utrdele na novih postojankah.
Letalstvo nadaljuje s svojimi napadi na nasprotne dovoze in zapleta v trde boje angleško-ameriške letalske skupine, ki podpirajo njihove kopenske boje.
V Adriatiku je neka naša korveta pod poveljstvom poročnika bojne ladje Riccarda Gradija iz Triesteja potopila eno sovražno podmornico.

Bombardirana so bila področja Aversa, Capua, Formia, Villa Literno in Viterbo; italijanski lovci so zelo visoko prestregli sovražna letala in dva štirimotorna ter en dvomotorni so trečili na tla; četrto letalo, zadeto od topništva v Brindisiju je padlo na tla blizu Copertina (Lecce).
General Ambrosio.
Dodatek: Poleg potopitev, omenjenih v posameznih vojnih poročilih, so edince ter sredstva Kr. mornarice v prvih šestih mesecih 1943 bolj ali manj težko poškodovala 17 nasprotnih podmornic, od katerih se jih je nekaj verjetno potopilo.

Nezmanjšani boji na vzhodu

Sovjeti napadajo v donješki kotlini, pri Harkovu in Vjazmi Nad Mannheimom in Ludwigshafenom je bilo sestreljenih 37 bombnikov

Hitlerjev glavni stan, 6. sept. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:
Močni sovjetski napadi v donješki kotlini, na področju pri Harkovu in jugozapadno od Vjazme so trajali tudi včeraj ves dan s nezmanjšano silo dalje. Letalstvo je učinkovito in brez prestanka podpiralo kopno vojsko v hudih obrambnih borbah. V času od 2. do 5. septembra je sovražnik izgubil 166 letal.
Na kalabrijskem polotoku izkrcane angleške čete napredujejo proti

šibkim nemško-italijanskim silam samo obovateljaje. Samo na nekaterih krajih je prišlo do bojev.
Preteklo noč so močni angleški oddelki bombnikov napadli področje Mannheim in Ludwigshafen. V nekaterih mestnih okrajih so nastala znatna razdejavanja, predvsem zaradi poznejše nastalih požarov. Nočni lovci in protiletalsko topništvo so sestrelili, kolikor je do sedaj ugotovljeno, 37 napadajočih bombnikov.

Občutne angleške izgube v Kalabriji

Bern, 6. sept. Angleški tisk v nasprotju s pričakovanjem zelo malo poroča o bojih v Italiji. Nekateri listi samo poročajo o izkrcanju in nekateri od njih pišejo kakor da bi šlo čisto za navadni dogodek. Komentarji so tudi precej zmerni. »Times« piše, da je strateški namen vdora priprost in očividni: gre za prvi neposredni stik zahodnih zaveznikov sil z evropsko trdnjavo. Churchill da je v svojem quebeckem govoru dejal, da »ta stik ni edini.« »Daily Herald« se bavi z vojaškim in političnim vprašanjem. Vprašuje se, če ne bi bila morda drugača politika do Italije zaveznikom prihranila sedanjih bojev. »Daily Mail« napoveduje »precej dolgo vojno.«
»Evening Standard« izjavlja, da bo boj v Kalabriji zelo odvisen od italijanskega odprnega duha. Zasedba države s sovražnim prebivalstvom je težka in trda ker se lahko vsaka vas, vsak cestni vozil spremini v trdnjavo. »Daily Express« in »News Chronicle« naglašata, da je letalska moč ključ za vojaške nastope, ki so zelo odvisni od naglice, s katero si bodo zavezniki zgradili letališča v Italiji.
»United Press« poroča, da zavezniki svojim vojnimi dopisnikom še ni bilo do-

voljeno prekoračiti Messinske ožine in se pridružiti oddelkom osme armade. Pod zaščito letalstva in vojnih ladij so dovažali angleške in kanadske okrepitve. Ko so se čete osme armade utrdele na svojih mostiščih, so se v obliki pahljače razdelile proti severu, vzhodu in jugu. Boji so zelo zgrizeni.
Švicarska telegrafna agencija pa poroča iz Berlina: V prvih urah 3. septembra je veljal glavni angleški napad italijanski obali severno od Reggio, proti poldnevju pa je prešlo težiče na odsek med Capo Spartivento in Melito zaradi drugega izkrcavanja močnih angleških sil. Angleški oddelki so stopili v stik z italijanskimi zaščitnicami, ki so se pomaknile proti severu na ugodnejše postojanke, srdito se boreč s številnejšim sovražnikom. Zadale so mu občutne izgube. Okrog poldneva so Angleži s tremi ladjami pripeljali v Reggio vojno gradivo za podporo oklepnih sredstev, ki so se morala trdo boriti. Angleško poveljstvo skuša verjetno zasesti obalne ceste, da bi tako lahko iz dveh strani prodiralo v osrednje masivno gorovje brez cest. (»Il Piccolo«).

Za kaj se bori Madžarska

Budimpešta, 6. sept. Vsi madžarski listi so objavili članek madžarskega zunanjega ministra Ghiczyja o položaju Madžarske. Minister pravi med drugim, da gre Madžarska skozi eno najtežjih dob v svoji zgodovini. Vojna je stopila v odločilno razdobje. Usoda Madžarske je v veliki meri odvisna od narodne skupnosti in trdnosti notranje fronte. Treba se je boriti, — piše minister — za obrambo pravnih in človeških vrednot, za obrambo naše svobode in neodvisnosti. Madžarski meč je v službi križa in reda. Na koncu naglašava minister, da Madžarska nima ozemelskih teženj; ona je stopila v vojno izključno za obrambo državnih meja, ki so jih ogrožala sovražna poželjenja. Na koncu minister poziva Madžarske, naj strnejo svoje vrste za obrambo tisočletne države, ustanovljene od Sv. Štefana, da bo lahko nadalje živela v znamenju križa in da bo lahko izpolnjevala svoje poslanstvo, to je obrambo krščanske civilizacije. (»Il Piccolo«).

Smrt slavnega antropologa

Buenos Aires, 6. sept. Asi v Washingtonu je umrl slavn antropolog dr. Aleš Erdlika. Star je bil 74 let. Rojen je bil v Kumpolchu (Čehija) ter je napisal mnogo znanstvenih del.

Japonci potopili dva rušilca

Tokio, 6. sept. Asi. Iz vojaškega vira se je izvedelo, da so japonska letala 3. septembra južno od Salomonskih otokov potopila dva sovražna rušilca.

Preprečeno sovjetsko izkrcanje

Berlin, 6. sept. Asi. Mednarodna poročevalska agencija je izvedela, da so se skušale v današnjih jutranjih urah velike sovjetske sile izkrcati v Ruciju na vzhodni obali zaliva Luga, ki leži na južnem področju Finskega zaliva. Poskus je izpovedel in sovražnik je imel zaradi takojšnjega in izdatnega odpora obalnega topništva krvave izgube.

Poskus napada na nemško rečno plovbo v Holandiji

Berlin, 6. sept. Asi. Mednarodna poročevalska agencija poroča, da je danes jutraj poskušala skupina 30 Spitfirejev s 4 dvomotornimi iz majhne višine ponovno napasti in s bombami obsuti vozila, ki vzdr-

Zadnja pot kralja Borisa

Velike množice bolgarskega ljudstva so pospremile mrtvega kralja — V spremstvu so bili tudi zastopniki in odličniki vseh evropskih držav

Sofija, 6. septembra. Asi. Italijansko kraljevo zastopstvo pod vodstvom Nj. kr. Vis. bergamskega vojvode je prispelo v soboto v Sofijo. Sprejeli so ga na postaji dvorni minister, šef protokola in velika skupina bolgarskih generalov in častnikov. Italijanski poslanik Mamelli je v spremljivih svojih vojaških odposlancev pričakal odposlanstvo na meji, kamor je prišel k sprejemu tudi oddelek oboroženih sil. Na sofijski postaji je visokega gosta sprejela častna četa z godbo. Bergamski vojvoda je obšel častno četo, medtem pa je godba igrala kraljevo himno. Takoj nato so mu bili predstavljeni odličniki, ki so ga prišli na poslati čakat. Italijanski poslanik pa mu je predstavil tudi vse člane italijanskega poslanstva. Bergamski vojvoda je nato v spremstvu dvornega ministra odšel v kraljevo palačo.

Sofija, 6. septembra. Asi. Sedem dni in sedem noči so po vseh bolgarskih cerkvah in samostanih molili za mrtvega vladarja in ves narod se je v ganljivi pobožnosti udeleževal svetih obredov. Na dan pogreba pa je bolgarsko ljudstvo privrelo iz vseh krajev v prestolnico ter napolnilo vse ulice in trge, da bi lahko videlo žalni sprevod. V množici si lahko videl mnogo pisanih narodnih noš, stare kroje bivših bojevnikov ter nove kroje mladinske organizacije »Branik«, z oken pa so viselo žalne zastave in po cestah so gorele s črnim blagom zastrite svetilke.

Ob 8.30 so v baziliko prihajali oblastniki, posebna odposlanstva in načelniki diplomatskih zastopstev v spremstvu vojaških, pomorskih in letalskih odposlancev.

Nato so prišli ministri. Najprej predsednik Filov, predsednik in podpredsednik Sobranja, sofijski župan, generali in člani civilne ter vojaške kraljeve hiše. Hkrati so vstopili v stolnico bivši predsedniki Sobranja ter bivši ministrski predsedniki.

Izredni poslaniki, tuja zastopstva ter diplomatski zbor so se razvrstili na levi od krste. Nj. kr. Vis. bergamski vojvoda se je postavil na sredino, na njegovi desnici pa so stali general Ranalescu, načelnik romunskega odposlanstva, dr. Gejza Fritz, načelnik slovaškega odposlanstva, dr. De Reutersward, načelnik švedskega odposlanstva, in Hasan Saka, načelnik turškega odposlanstva. Na njegovi levi pa so stali general Alojzij Czaty, načelnik madžarskega odposlanstva, markiz de Kergarion, načelnik francoskega odposlanstva, Vilko Begič, načelnik hrvaškega odposlanstva, in veliki admiral Häder, načelnik nemškega odposlanstva. Na desni od krste so se postavili člani kraljeve hiše. Diplomatski zbor, med njimi tudi italijanski poslanik Mamelli, so se razvrstili levo od krste, zraven njega pa je stopil predsednik Filov s vsemi ministri.

Ob 9.15 je kraljica Ivana zapustila kraljevo palačo in se odpravila v baziliko. Spremljali so jo knez Ciril, knežinja Evdozija, knežinja Nadeida in sestra, knežinja Mafalda d'Assia. Brž ko se je postavila s spremstvom desno od krste, se je začel žalni obred, ki se je končal šele ob 10.15. Metropolit, kot predsednik sv. sinoda, je imel pogrebni nagovor. Potem so vojni in notranji ministri, podpredsednik Sobranja ter predsednik visokega sodišča, štirje poslanci ter dva generala dvignili krsto ter jo nesli na lafeto.

Ko so krsto prinesli na trg pred baziliko, je vojaška divizija mrtvega vladarja izkazala časti, vojaške godbe pa so počasi igralo bolgarsko narodno himno.
Potem se je nenadoma prikazala kraljica Ivana, vsa odeta v črno, ki jo je spremljal knez Ciril. Pomikala se je počasi in nekoliko priklonjena ter s bledejo obrazom nenehno gledala na krsto. Vsa množica se je priklonila. Nato so se zaslišali žalostni zvoki Beethovneve pogrebne korčnice. Bolestni občutki gledalcev so nepopisni. Za vladarico so počasi stopali Nj. kr. Vis. Evdozija, vojvoda in vojvodinja Würtembergska ter knežinja Mafalda d'Assia, za tem pa člani ministrskega sveta, diplomatskega zbora, poslaniki in člani kraljeve hiše ter drugi oblastniki.

Na trgu Aleksandra I. se je sprevod ustavil pred spomenikom carja osvoboditelja, duhovščina pa je opravila kratko molitev, nakar se je sprevod pomikal dalje. Pred katedralo sv. Nedelje je duhovščina opravila druge molitve. Na križišču velike ulice kraljice Marije Luize in Krista Botova se je lafeta ustavila. Tedaj so korakale mimo trupla čete sofijske posadke. Štirji generali so prevzeli častno stražo ob krsti. Med častnimi četami je korakal mimo tudi oddelek sardinjskih grenadirjev ter zastopniki nemške vojske. Vsi vojaki so imeli na rokavu črn trak. Po paradi je skupina bolgarskih generalov dvignila krsto ter jo nesla v postajo in jo položila v poseben železniški voz, duhovniki pa so začeli moliti in godbe so zaigrale narodno bolgarsko himno. Množica je pred postajo pokleknila ter začela moliti.

Kraljica Ivana, knez Ciril in drugi člani kraljevske rodbine, predsednik ministrskega sveta in drugi visoki odličniki so stopili na vlak, ki je kraljevo truplo odpeljal v samostan Rilo. Ko so duhovniki opravili zadnje molitve, so se oglasili bobni in med zvoki narodne himne ter glasovi mestnih siren se je vlak počasi začel pomikati dalje. Mnogi so se začeli jokati in prišlo je do ganljivih prizorov.

Vladarjevo truplo bodo položili na desni od oltarja sv. Ivana Rilskega. Počival bo ob oltarju, kjer je tolikokrat molil za rešitev bolgarskega naroda, ki ga je toliko ljubil in zaradi katerega je umrl po tolikih letih truda, naporov, bojazni in spremenljivih dogodkov.

Sofija, 6. sept. Asi. Čim je pogrebni vlak odpeljal iz Sofije, je začel padati dež. Poleg kraljice in kraljevske družine je bil v vlaku tudi vojvoda Bergamski. Na vseh postajah, kjer se je vlak ustavil, se je zbralo veliko ljudstva in izkazalo pokojnemu vladarju zadnjo čast. Ko je vlak vozil mimo, je ljudstvo poklekalo in molilo. Okrog 18.30 je vlak prišel v Koskarinovo, kjer so truplo naložili na avtomobil. Avtomobil je odpeljal proti samostanu Rila, za njim pa je vozilo več avtomobilov s kraljico, princem Cirilom, voj-

vodom Bergamskim, drugimi knezi in različnimi političnimi in vojaškimi osebnimi. Ob 19.30 je sprevod dospel do samostana. Gosti oblaki so prekrili vse gore, ki obdajajo ta osamljeni in tihi kraj mira. Truplo so odnesli iz avtomobila. Samostanski zvonovi so pretzgal dolinsko tišino in s tužnimi zvoki naznanjali deželi, da obkokujejo smrt vladarja. Dež pada že naprej. Vse naokrog je teško in žalostno vzdruže. Skofje, svečeniki in menihi tvorijo špalir, skozi katerega ministri in višji častniki nesejo krsto. Ko je krsta dospela do samostanskega praga, pristopilo menihi in odneslo truplo v cerkev. Kraljice Ivana in ostali knezi se razvrstijo ob oltarju sv. Ivana Rilskega. Ob 20. uri so po zaključnih molitvah in po škofovem blagoslovu položili krsto na desno zraven drugih v grobnico.

Sofija, 6. sept. Asi. Bivši bolgarski kralj Ferdinand je postal predsednik vlade Filovu naslednje brzojavko: »Zaradi starosti in zaradi boleznj ne morem priti na pogreb svojega toliko ljubljenega sina in mu izročiti poslednji pozdrav; toda moja misel je pri bolgarskem ljudstvu, ki trpi in obkokuje ljubljenega carja, ki mu ga je prezgodaj iztrgala kruta usoda po tako slajznem in modrem vladanju v 25 letih. Priklonimo se vsi in skupno vzključimo: Naj bo večen njegov spomin.«

Knez Ciril bo član regentstva

Budimpešta, 6. septembra. Asi. Posebni dopisnik »Curentulsa« poroča iz Sofije, da bo po vsej verjetnosti med člani regentstva sveta tudi princ Ciril, brat umrlega kralja Borisa. Vse bolgarsko ljudstvo, pravi list, si želi tega princa za bodočega regenta, ker bi v njem videlo poroka in ker se bo tako izpolnila ljudska želja, da se nadaljuje politika pokojnega kralja. Pa ne le ljudstvo, temveč tudi vojska, katere član je princ Ciril, bi ugodno sprejela izvolitev Cirila, čigar navzočnost v regentsem svetu bi nudila jamstvo, da se bo politična eporoka kralja Borisa spoštovala.

Tri leta Antonescuve vlade

Bukarešta, 6. sept. Asi. Danes so potekla tri leta vlade maršala Antonescu. Prestolnica je vsa v zastavah, po ulicah in v izložbah po trgovinah so velike fotografije kralja Mihaela ter maršala. — Danes zjutraj je maršal Antonescu naslovil na romunsko ljudstvo ognjeviti proglas, v katerem se spominja, v kako žalostnih razmerah se je nahajala Romunija l. 1940. in naglašala osvobodilno borbo romunskih čet. Delovanje vlade v teh treh letih na raznih področjih, bo zbrano in objavljeno in dejstva bodo pokazala ter govorila vsem, ki hočejo

objektivno presojati naše delo. Dobra stanje našega gospodarstva, popoln red v delu ter romunsko duhovno edinstvo pred nevarnostjo so osnove četrtega leta, ki si danes pričena. Z vero v Boga in naše prednike pojdemo nasproti preizkušnjem, ki nas še čakajo in nadaljujmo borbo za našo pravično stvar ter brez omahovanja nadaljujmo delo za naše pravice. V mnogih krajih so se danes zjutraj pričele cele vrste javnih del za narodne koristi, kakor šole, cerkve in socialne ustanove.

Tajna seja finskega parlamenta

Helsinki, 6. sept. Asi. Po plenarni tajni seji finskega parlamenta, na kateri je predsednik vlade obirno poročal o solosem položaju, je bilo izdano uradno poročilo, v katerem je rečeno, da se je predsednik vlade Linkomies predvsem poklonil vojski, ki budno straži na vsej črti postojanke, dosežene pred dvema leti in je ohranila nezlomljivo moralo. V pregledu o gospodarskem položaju države je Linkomies pogumno orisal sedanje težave in pripomnil, da je Finska z omejitvami, težkimi žrtvami in trdim delom prebrbela velikanske ovire za državo, ki ima tako malo naravnega bogastva in delovnih sil. O zunanjih politikah, ki jo je predsednik

vlade najobširneje obdelal, pravi poročilo le to, da je Linkomies vzpodbujal državljane, naj ohranijo mir, vlada pa bo storila vse, kar je v njeni moči, da bo ohranila dobre odnose z vsemi državami in da ji ne bo odveč noben trud, da bo v primerem trenutku zagotovila Finski mir, ki ga narod nikdar ni nehal želiti. Zmernost finskega ljudstva mora biti temelj vsake politične misli. Enotnost, ki je bila največja narodna sila v prejšnji vojni, ne sme biti opuščena v trenutku, ko potrebuje vlada celotno oporo naroda, da bo prebrbena kriza, v katero ni zašla le Finska, ampak ves svet.

Tudi sovjetske rezerve so omejene

Berlin, 6. sept. Asi. Številke o zadnjih izgubah, ki so jih zadale nemške čete in nemško letalstvo Sovjetom — piše mednarodna poročevalska agencija — same pričajo o vedno novih nemških obrambnih uspehih v sedanji izr-povalni bitki na vzhodnem bojišču. Predvčeršnjim so razni oddelki nemške vojske samo na srednjem odseku uničili 349 sovražnih tankov, nadaljnjih 38 tankov pa je zažgalo, oziroma onesposobilo nemško letalstvo. Sovjeti so torej izgubili skupno 387 tankov. To izgubo bo sovražnik moral z vso težo občutiti zlasti zato, ker opira svojo ofen-

zivo predvsem na izredno uporabo oklepni sredstev. Več znakov govori, da imajo tudi sovražne rezerve svoje meje in da peklenski potek sedanje bitke povzroča tudi Sovjetom resne težave. Pred dvema dnevi je bila na primer zahodno od Harkova obkoluena in uničena sovražna oklepna skupina sestojča iz 22 tankov; 17 teh tankov je imelo na oklepih resne poškodbe zadobljene v prejšnjih spopadih. To kaže, da sovražnik naglo popravlja poškodovane tanke in z njimi spet maši veliko vrzeli.

Razdiralne sile ne morejo zagotoviti miru

Madrid, 6. sept. Asi. Tednik »Hispanol« pripominja v začetku petega leta vojne, da je treba usmeriti potek vojne tako, da ne bo prišlo do zmage barbarskih sil, ki jih v konkretnem primeru predstavlja komunizem. Razumljivo je — dodaja list — da vsake vojskovoča se stranka misli na vojno, vsakdo pa mora misliti tudi na mir, kajti civilizacija se vendar le ni bila dokončno zbrisana s sveta. Za pripravo miru, ki naj se uresniči jutri, za civilni in pravični red ne zadostajo razdiralne sile, ampak je treba obvladati dogodke in usmerjati dejanja v določeno smer, da se bodo lahko tudi premagani narodi rešili. Treba je izkoristiti izkušnje prejšnje svetovne vojne ter upravitvi narode v varnejše skupno življenje in jim dati boljši socialni red: trpežnejši red. Razkroj evrop-

ske družbe, povzročen od prve svetovne vojne je privedel narode k dvojnemu nasilju: k notranjemu nasilju razrednega boja in zunanemu nasilju borbe med narodi. Če nečemo, da bi se kaj podobnega ne ponovilo — zaključuje »Hispanol« — moramo že odsej misliti in delati za pravičnejšo ureditev sveta na novih osnovah.

Saradžoglu se je vrnil v Ankaro

Ankara, 6. sept. Asi. Ministrski predsednik Saradžoglu je v petek in soboto obiskal Smirno in predmestja, nato pa se vrnil v Ankaro.
Naročajte roman »Ivanhoe«!

Štirje dediči Napoleona I.

Svoje zasebno premoženje zapuščem do polovice častnikom in vojnikom, ki so se preostali po francoski armadi, ki se je od leta 1792 do 1815 borila za slavo in neodvisnost naroda...

Leta 1854 je okraj Seine na temelju Napoleonove oporoke določil glavnico 50.000 frankov. Triodtletne obresti so bile določene kot poročstvo za deset pokojnin ali življenjskih zavarovalnic po 200 frankov in so pripadale starim vojakom...

Zuav Lazar Girard, ki se ponaša, da ima isto ime kot general Hoche, biva v preprostemu stanovanju v Saint Denisu. Rojen je bil l. 1850 in je eden poslednjih bojevnikov iz vojne leta 1870, kjer je bil na eni nogi ranjen...

Charles Gabriel

Je 76 let star. Velik, odločnega obraza, vojaškega vedenja stanuje v majhni sobi ustanove Lenoir. Tu živi med svojimi spomini. Njegove misli, vse njegovo življenje je osredotočeno v preteklosti, ki nanjo spominja vse, kar je v mali, svetli sobi: častniški kovčeg pod mizo, odhokovanja na steni, ki so obdana z imenovanji o vojnih poročilih in s slikami bitk...

Tonkin

in je 76 let star in se piše Jean Fritsch. Mirno preživlja svoje dneve v hospicu Boulogne-Billancourt. Prav sam sem na svetu — žena, otroci, bratje — vsi so mi pomrli. Korporal Jean Fritsch je služil...

Jezik, ki izumira

Jezik Laponeev v raznih pokrajinah Švedske počasi izumira, kakor poroča neki znanstvenik iz Upsale, ki se je pravkar vrnil z ekspedicije, da bi dobil za arhive laponske plošče. Laponski otroci vedno bolj govorijo švedski jezik in še jih njih starši vprašajo kaj po laponsko, jim oni odgovorijo v švedščini...

700.000 prebivalcev v Hsinkingu

Prestolnica Mandžukua, Hsinking, ima po svojem desetletnem obstoju 700.000 prebivalcev, lani pa jih je imela le 554 tisoč. Med njimi je 566.841 Mandžuec, 127.755 Japoncev, 26.951 Korejcev in 584 ljudi različne narodnosti.

15 let. Bojeval se je v Tonkingu l 1890 in se je bil trikrat tjakaj povrači. Leta 1900 je bil v Maroku. Udeležil se je bitk v Alžiru, Tunisu, v Sahari... Iz teh velikih pustolovčin je odnesel sled na roki. Rano, ki mu jo je povzročila krogla, mu je prizadelal neki pirat, medtem ko je on sam plaval po neki adrijanski reki.

vojak iz 66 bitk,

ki je bil zmeraj navaden prostak v vseh 17 letih — v Alžiru, Tunisu, na Madagaskarju, na Ekvadorju in Kreti. Zdaj živi v svoji hišici v Romainvilleju. Njegova

Italijanski vojak prisluškuje, kje se nahaja sovražnikova podmornica

MIŠKA V PUŠČAVI

OBLEKA V ŽIVALSKIH ZELOCDAH

Bilo je lepega poletnega dne, ko se je neki naseljenec v severni Argentini kopal v reki. Mahoma se je na nebu pojavil majhen oblak, ki se je vedno bolj bližal in se je sladnji izkazalo, da oblak ni nič drugega ko na milijarde koblice, ki so tudi v Argentini velika in huda nadloga. Koblice so kmalu izginile, a ko je kopalac odhitel na breg, da bi se oblekel, ni našel od svoje obleke drugega, ko ovratnik od srójce. Vse drugo so koblice do poslednje niti požrle. Tudi razobeseno perilo, ki ga niso pravčasno spravili na varno, je bilo vse razcefrano in razjedeno. Se bilo čudno pa je to, da goveja živina prav rada žre obleko. Marsikdo je doživel že na gorah, kjer se pase živina, kako mu je s trave izginila srjaca ali hlače ali krilo, kar so vse požrle krave in voli.

NAVIJALCI ZA LASE IN CIGARETNI HROŠKI

Čudne so tozadavne navade tudi pri drugih živalih. Tako se je v najnovejšem času izkazalo, da se kriček za pečjo velik ljubitelj umetne svile in volne iz lesa, a molj se je prav tako v najnovejšem času izkazal, da neznansko rad je sladkor v kockah. Postrvi so se v nekem švedskem gojišču navadile na celofan, ki so jim ga dali za krmo kot okrepitve, in cigaretni hrošček (Lasioderma serricornis) se preživlja izključno s tobakom in mu diši tudi cigareta in ki se je celo prilagodil barvi tobaka, saj je prav tako rjav kot tobak za cigarete. Dalje so spet živali, ki jim diši petrolej, ko na primer ličinke petrolejske muhe (Psilopa petrolei), ki živijo v petroleju in ne morejo nikjer drugje živeti. Na ta način so čudna tudi srednjeameriške čebele brez žela, ki so jim ljubši ostanki in mlakuže nafte na tleh ko najslajši cvetlični med, seveda imajo povod za to, saj si iz teh lepših snovi gradijo svoja gnezda. Prav tako je praktična neka brazilska razvrst

pojojnina je premajhna, da bi mogel z njo preživljati sebe in ženo. Zato dela to in ono, da kaj zasluži. Iz omare v jedilnici je vzela skrinjico samih spominov. Pokazal nam je svojo vojaško knjigo, kakršnih ni dosti na svetu. Svoj čas se je boril na Madagaskarju proti divjakom, zoper zahrbtno mrzlico in vse druge bolezni prazgodov.

Udeležil sem se bil osvajalnih bojev pri Marogouy in Tananarivus, je povedal. In kakor bi pripovedoval pravilice otrokom, nam je stari vojak govoril o kraljici Ranavali in njenih 2000 vojščakih. Njih puščice so bile strašne.

To so štirje možakarji, ki so še danes deležni dediščine cesarja Napoleona I. Ni dosti, kar bi mogli storiti z 200 franki, vendar je pa tudi čast nekaj, da si dedič Napoleonov!

Poletje v Ukrajini

Spomladi — piše vojni dopisnik lista »Der Neue Tage« — sem se bil peljal v domovino, zdaj poleti pa se spet vračam. Peljemo se po višavju vzdolž reke Dnjepra. Veličastna, več kilometrov oddaljena reka si lesketajoč in v velikih ovinkih utira pot. V njeni široki strugi so videti sipine in majhni, zeleni otoki, a nikjer ni ne čolna ne barke. Kakšna živahna prometna žila bi mogla ta reka postati za Evropo!

Po obronkih za nami se srebrovi vrbovi grmiči. Vsa pokrajina je nalahno vzvalovana. Če bi Ukrajinci za slehernega novorojenčka posadili drevo, pa bi bilo tu v nekaj letih povsem srednjeevropsko, je pravilno pripomnil tovariš. Resnično, tu pogrešamo drevesa ob cestah in pa majhne gozdove. A to je vidno šele jeseni, ko pokrajina ni odeta v rumenorjave barve, ampak je povsod vse enolično rumeno.

Povsod po njivah plevejo plevel. Pisana oblčila žensk se nam od daleč svetlikajo.

Gradnja hiš

ni za Ukrajince nobeno vprašanje. Vidimo že storjena ogrodja za ilovnate kočje. Bodoči prebivalci teh koč z nogami urno gnetejo ilovico. Vsa družina je soudeležena pri gnetenju te zemlje, ki bi bila Ukrajina brez nje tako uboga, in ji dodevajo protje in kravjake. Ze razrezani kosi pa se suše na soncu. — Kake tri tedne je treba, da ta opeka dozori na soncu.

Zatorej začno hišo zidati najprej s tem, da gnetejo ilovico. Šele potem pride ogrodje iz tramovja na vrsto; ostrešje je jako goste in mora vsjeti čez hišo, da ne more dež razmočiti ilovice. —

O najslavnejšem morskem razbojniku prejšnjega stoletja

Pri londonskem sodišču se je obnovila razprava za dediščino še iz prejšnjega stoletja. Gre za vsoto 300.000 funtov, ki so bili last morskega razbojnika. Leta 1830, je umrl na Madagaskarju Francois Claude de Bonet — madagaskarski kralj samozanec. Življenje tega človeka je polno pustolovčin. De Bonet se je pojavil v 18. stoletju, rekoče, da je Maltežan, in se je udinjal v službo Angležev. Dali so mu nalogo, da prebije Napoleonovo blokado nad Angleško in da pretihotapi različno blago iz Angleške in vanjo. Ko je imel v tej zadevi povsem proste roke, je s svojimi ladjami križaril po morju, češ da je nevtralec, in se je izkazoval s ponarejenimi listinami. S tem si je pridobil velikanske vsote denarja, ker je svoj razbojniški plen na polovico delil z državo.

Ko je blokada prenehala in ni mogel de Bonet nič več križariti po morju in uganjati razbojništva, je začel trgovati z zamorci. Prodajal je afriške črnice v ameriške Združene države, in sicer po 15 dolarjev glavo. Ta trgovina se je jako razvila, saj so mnogi veleposestniki in trgovci nakupili afriške zamorce, da so jim delali na njihovih farmah. Ko se je ta trgovina preveč razmahnila in je grozilo, da se izimci iz nje svetovni škandal, se je Anglija hotela odkrižati nadležnega trgovca s sužnji in mu je svetovala, naj odide na otok Madagaskar in naj tam vlada. De Bonet je res odšel na otok in se je nazval »kralja Madagaskarja« ter živel ondi v sijajni palači. Vse svoje imetje je naložil v angleških bankah in je kot vladajoči knez večkrat potoval v Indijo. Zadnjikrat so ga videli leta 1828. v Kalkuti, odtlej pa je izginila vsaka sled za njim. Nikdar se ni zvedelo, ali je bil umorjen ali pa je doživel brodolom. Pravijo, da je bilo njegovega imetja v bankah naložena 67.000 funtov in do danes je ta vsota narasla na 300.000 funtov. Za to čedno vsoto se zdaj pripravata dve skupini dedičev, ki jih je nekaj iz Angleške, nekaj pa iz Amerike. Medtem ko traja pravda o imetju tega morskoga razbojnika, je njegov denar varno naložen v bankah.

Ali že več...

...da so trije znaki za oblast japonskega cesarja: zrcalo, ovratnica in meč?

...da imajo prebivalci otokov v Tihem oceanu in nekatera indijska plemena take flavte, ki vanje ne piškajo z usti, ampak z nosom?

...da so leta 1892, torej pred dobrih petdesetimi leti, imeli v nemški armadi prve vaje s smučmi?

...da je bil potres prvokrat zazneman s posebnim aparatom v Tokiu in sicer 25. julija 1887?

...da je breskev že Aleksander Veliki iz Perzije zanesel v Evropo?

ČRKOVNICA

a a a a a a a a a a a a d o o o
e h h a l l k l l l
m n n o o o r s s s t
t t t t

Me
Me
Me
Me
Me
Me

Iz 30 črk poleg danih dveh sestavi 6 besed, ki pomenijo (v drugačnem redu) naslednje:

Ustanovnik veroizpovedi; primorsko mesto na Španskem; slovenski slovničar († 1856); perzijska epopeja; poldrag kamen; prvina (tuj.).

Rešitev črkovnice z dne 31. avgusta

Ljubelj, Aljehin, Valjhan, Novljan, Podolje, Slavelj.

MOLITEV NA GORI

Vinko Beličič Novela

Janko, kako je tebi vse to enostavno!« je vzkliknila, ne da bi krenila z glavo. »Dejstva so vedno enostavna,« je hladno odgovoril, zakaj njene besede so ga zbudile. »Sicer pa: ali najino dejanje ni bilo poslednja, čeprav prenašljiva izpoved ljubezni, ki sva jo čutila drug do drugega, jo čutila zdaj in jo bova čutila v vsej lepoti tudi potem, ko naju bo do smrti zvezal zakrament poroke.« Mojca ni nič odgovorila. »Dal sem ti, kar sem ti največ mogel dati. Ali ne?« »Res, a jaz tega nisem hotela, razumeš. Hotela sem to imeti za poročni dar. Kaj mi boš zdaj dal, ko se poročiva? Nobene skrivnosti ni več, ki bi naju vabila v skupno življenje.« Veter je prinesel s kopaljšča glas harmonike, nad gladino tik brega se je zibal metulj, valčki sredi jezera so se cekinasto lesketali... bilo je preveč svetlobe in gorkote za mrak in hlad dveh mladih ljudi, ki sta si na zasenečenem prodju izbirala usodo. »S kakšno radostjo sem tudi jaz mislila na dar, ki ga bom izročila svojemu najdražjemu in najljubšemu človeku!« je Mojca otožno nadaljevala. »Kaj ti naj zdaj dam? Obavda sva siromaka.« »Mojca, ljubezen bo vse take misli premagala in te ozdravila,« jo je vneto tolažil. »Mojca ljubezen ne bo ničesar zmagovala, ker je bila sama premagana, in ne bo ničesar zdravila, ker je sama bolna.« »Mojca, kaj govoriš! Ali si dekle ali nisi? Kje imaš svoje veselo krščanstvo? Ali hočeš živa v grob?« Grenkoba mu je prihajala v srce, v njem se je prebujal moški ponos in pogum. »Ko se poročiva, Mojca, boš ozdravela. Po teh težkih tednih se nama bo nasmajalo mlado življenje. Ko bova imela otroke — najprej Lučko in potem Andreja —, bo vse pozabljeno, kar naju je davno nekoč grenilo.« »Blagor ti, ki tako svetlo gledaš v življenje! Sama svetloba te je. Kako se naj senca združi s svetlobo, Janko?« »Saj si mi luč, Mojca!« je vzkliknil. »Odkar te poznam, si mi luč, plačilo za vse moje delo, nagrada mi boš za ves trud.« Gledal jo je, po dolgem oklevanju se je odločil in jo tiho, počasi vprašal:

»Mojca, ali hočeš biti moja žena?«

Zdržnila se je in naravnost k njemu okrenila svoj začuden in žalostni obraz.

»Kje si tičal tiste dneve po binkoštni nedelji, Janko? Kod si hodil, da te nisem nikjer videla ne srečala, ko je vsa moja bit klicala po tebi? Ali te je res zadrževalo samo študijsko delo? Ali se me nisi iz sramu izogibal, namesto da bi me poiskal in mi rekel spodbudno, tolažno besedo, ko je bilo moje iztuzenje tako bolestino? Kje si bil takrat, Janko? Zakaj nisi prišel k nam in me vprašal, kakor me zdaj vprašuješ? V naročje bi ti bila padla, vdana in polna koprnjena...«

Komaj je zmagoval tegobo, grizel si je ustnice.

»Moj Bog, kako daleč se mi zdí danes že vse to!« je vzdihnila. Potem je mračno nadaljevala:

»Mislila sem, da boš vsaj tik pred odhodom prišel še za majhen čas k meni. Ni te bilo, ponočno si odšel domov, visok in pokončen zaradi svoje odlike.«

Janko je gubančil čelo in sprejo zrl predse.

»Vidiš, in tedaj se je v meni dokončno prelomila lepa, osrečujoča misel o tebi. Ze sam spomin na tisti bridki čas me boli. Pomizana in zapuščena sem bila in nisem se upala človeku pogledati v oči.«

»Ali nisem bil tudi jaz ponižan in zapuščen, Mojca?« je razdraženo

vzkliknil. »Tudi v trpljenju sva bila enaka.«

Jezero je lahno valovilo, zdaj pa zdaj je urna postrv tleskoma vzemirila gladino.

»Tako velika je bila moja vera vate! Zdaj pa... oh, kako velike so ruševine!« je šepetala in mukoma združevala solze. »Bala sem se te ljubezni, nepromatano me je nekaj vznemirjalo... nekaj me je gnalo proč od tebe, Janko... a nekaj me je sililo k tebi. Ko zdaj od daleč gledam na naju, se mi zdi, da je bilo vse usojeno, kar se je zgodilo. Usojena je bila tudi kazen.«

»In ta kazen je ločitev,«

Pogledala ga je mirno in vdano kakor nuna, ne da bi zanikala ali potrdila njegove besede. Zaprla je oči in je videla svojega fanta, kako stmi čez planine na zahodu, negiben, kakor bi bil iz kama. Videla ga je vsega v soncu, na njegovem obrazu ni bilo niti senca žalosti niti žarka veselja. V njenem srcu se je zbudilo čustvo usmiljenja — ali ni bila to le najiskrenejša človeška ljubezen? — do tega uboega, a ponosnega fanta. In v trenutku, kakor bi jo bila obsijala božja milost, se je nasmehnila. Vse njeno trpljenje je utonilo v pozabo in srce je začutilo blažljivo moč odpuščanja — odpuščanja Janku, ki je bil kriv tega trpljenja. Toda ostala je še njuna skupna krivda: greh pred Bogom. Kako se bosta pokorila za ta greh?

»Da, Janko, ta kazen je ločitev. Bog dobro ve, čemu se odpovedujeva. On nama vidi v srce... Ne bodi žalosten, Janko!«

»Nisem žalosten,« je trpko odvrnil, »marveč tem bolj začuden, čim dalje govoriš. Stara si dvajset let in si modra kakor svetnica.«

Prijela ga je za roke in ga dvignila, zroč mu neprestano v oči.

»Ali bi ti hotel, da se po storjeni krivdi zveževa kot mož in žena?«

»Kateri spovednik, Mojca, nama to krivdo, ta greh ne bi mogel razvezati?«

»Da, toda prebridko bi mi bilo, ako bi svoje zakonsko življenje morala pričeti s pokoro. Zakaj jaz neomajno verujem, da vsakemu grehu sledi pokora.«

Jezerska gladina se je svetila v sončnih žarkih, strme stene na severni strani so se čudovito jasno zrcalile, od nekod so prihajali lahni glasovi kravih zvoncev.

»Če je tako, Mojca,« je jasno odgovoril, naj bo tako. Ne boš me videla na kolenih! Nič me ne bo zlo-milo!«

»Nikdar te nisem imela rajši ko v tem trenutku!« je drhte spregovorila, kakor bi hotela s tem pokazati na veličino žrtve in odpovedi.

Janko se je zgani. Ali mu ni vzela besed iz ust? Toda zdaj je to brez pomena. Treba bo pozabiti vse lepe sanje in iti v življenje s trezno glavo in brez slepega čustva.